

KTI-notat nr.: 49/2008 - Bakgrunn for vedtak

Søker/sak:	MiljøEnergi Nordland AS/Grønnfjellåga kraftverk	
Fylke/kommune:	Nordland/Rana	
Ansvarlig:	Øystein Grundt	Sign.: <i>Øystein Grundt</i>
Saksbehandlere:	Gry Berg/ Ellen Lian Halten	Sign.: <i>Ellen Lian Halten</i>
Dato:	18 NOV 2008	
Vår ref.:	NVE 20070855-4	
Sendes til:	Søker og alle som har uttalt seg til saken	

Middelthuns gate 29
Postboks 5091 Majorstua
0301 OSLO
Telefon: 22 95 95 95
Telefaks: 22 95 90 00
E-post: nve@nve.no
Internett: www.nve.no
Org. nr.:
NO 970 205 039 MVA
Bankkonto:
0827 10 14156

Søknad om tillatelse til Grønnfjellåga kraftverk i Rana kommune, Nordland fylke

Innhold

Sammendrag	1
Søknad	2
Uttalelser til søknaden	4
Søkers kommentar til høringsuttalelsene	12
Norges vassdrags- og energidirektorats (NVEs) merknader	15
NVEs vurdering	21
NVEs konklusjon	26

Sammendrag

Søknaden gjelder tillatelse etter § 8 i vannressursloven til bygging av Grønnfjellåga kraftverk i Grønnfjellåga, og behandles i henhold til reglene i kap. 3 i samme lov.

Grønnfjellåga ligger i Rana kommune i Nordland og har sitt utløp i Ranaelva. Grønnfjellåga renner gjennom Grønnfjelldalen som er en sidedal til Dunderlandsdalen. Grønnfjelldalen strekker seg cirka 8 kilometer fra Nevernes til Kaldvatnet og naturbildet er varierende fra store skogområder til fjell.

Grønnfjellåga har et nedbørfelt på 176,7 km² ved det planlagte inntaket. Middelvannføringen er cirka 6,2 m³/s, og slukeevnen vil være maksimalt 14 m³/s. Alminnelig lavvannføring er beregnet til 0,55 m³/s. Kraftverket vil utnytte et fall på 41 meter og gi en årlig produksjon på 14,7 GWh. Planene omfatter etablering av inntaksdam, tunnel, kraftstasjon med avløpskanal, 100 meter lang adkomstveg, samt tilknytningsforbindelse (jordkabel) til eksisterende 22 kV linje. Områdekonsesjonær er Helgelandskraft AS. Overskuddsmasser deponeres til fremtidig bruk i et lokalt grustak.

Rana kommune, Fylkesmannen i Nordland, Grønnfjelldal Ungdomslag og Grønnfjelldal Grunneierlag går i mot bygging av Grønnfjellåga kraftverk på grunn av utbyggingens negative effekt på biologisk

mangfold, viktige landskapselement og utøvelse av friluftsliv i området. Nordland fylkeskommune er under visse forutsetninger, herunder krav om høyere minstevannføring om sommeren, positive til tiltaket. Statens vegvesen, Reindriftsforvaltningen Nordland, Sametinget og Rana jeger og fiskeforening har ingen innvendinger mot kraftverket. Statkraft Energi AS påpeker at de arbeider med planer for overføring av øvre del av vassdraget for utnyttelse i Rana kraftverk, men mener at en kombinert utnyttelse med overføring av øvre del av nedbørsfeltet og kraftverk nederst i vassdraget er forenelig og en god ressursutnyttelse.

Utbyggingen vil gi redusert vannføring på en 800 meter lang strekning. Tiltaket vil ikke føre til bortfall av inngrepsfrie områder. De hensynskrevende naturtypene fossesprøytsone og kystgranskog er påvist nedenfor Dunderforsen, der de overlapper hverandre. De to 2 rødlistede artene orejannemose (*Plagiothecium latebricola*) og fossenever (*Lobaria hallii*) er påvist i ovenfor nevnte fossesprøytsone. Tiltaket vil med overveiende sannsynlighet føre til at fossesprøytsoneens økologiske funksjoner ikke kan opprettholdes. Byggingen av Grønnfjellåga kraftverk anses derfor som svært negativt for biologisk mangfold.

Det fossende vannet er et tydelig landskapselement i et trangt markert landskapsrom som dannes av skogkledde dalsider. Tiltaket berører fossene Dunderfors og Henrikfors. De to fossene, og da spesielt Dunderforsen, har middels til stor verdi pga. elvas store bredde og rette kant i fossen. Tiltaket vil føre til at fossenes kvaliteter som betydelige landskapselement forringes og har derfor etter vårt syn store negative konsekvenser for landskapet.

Tiltaks- og influensområdet er av lokalbefolkningen noe brukt som friluftslivsområde. Tiltaket er vurdert som middels negativt for friluftsliv.

NVE mener at pga. konflikter med forekomst av rødlistearter og hensynskrevende naturtype av A-verdi i tiltaksområdet og negative landskapsvirkninger som følge av tidvis sterk redusert vannføring i Henrikfors og Dunderfors, er ulempene ved tiltaket er større enn fordelene og dermed er ikke kravet i vannressursloven § 25 oppfylt. Det gis ikke konsesjon til å bygge Grønnfjellåga kraftverk.

Søknad

NVE har mottatt følgende søknad fra MiljøEnergi Nordland AS, datert 31.5.2006:

"Søknad om konsesjon for bygging av Grønnfjellåga kraftverk

MiljøEnergi Nordland AS ønsker å utnytte vannfallet i Dunderfors og Henrikfors i Grønnfjellåga i Rana kommune i Nordland fylke, og søker herved om følgende tillatelser:

1. Etter vannressursloven, jf. § 8, om tillatelse til:

- å bygge Grønnfjellåga kraftverk.

2. Etter energiloven om tillatelse til:

- bygging og drift av Grønnfjellåga kraftverk, med tilhørende koblingsanlegg og jordkabler som beskrevet i søknaden.

3. Etter forurensningsloven om tillatelse til:

- gjennomføring av tiltaket

Nødvendig opplysninger om tiltaket fremgår av vedlagte utredning.

2.1 Hoveddata

Kraftverket

Nedbørfelt (km ²)	176,7
Middelvannføring (m ³ /s)	6,19
Alminnelig lavvannføring (m ³ /s)	0,55
Inntak på kote	106
Utløp på kote	65
Brutto fallhøyde (m)	41
Midlere energiekvivalent kWh/m ³	0,076
Slukeevne, maks. (m ³ /s)	14,0
Slukeevne, min. (m ³ /s)	1,5
Tilløpsrør, diameter (mm) (i tunnel)	2000
Tunnel, tverrsnitt (m ²)	18
Tilløpsrør (i tunnel), lengde (m)	50
Installert effekt, maks. (MW)	4,9
Bruktid (t)	3000
Magasinvolum mill. m ³	0
HRV	106
LRV	105
Produksjon, vinter (GWh) (1/10 – 30/4)	3,4
Produksjon, sommer (GWh) (1/5 – 30/9)	11,3
Produksjon, årlig middel (GWh)	14,7
Utbyggingskostnad (mill. kr) *)	36,6
Utbyggingspris (kr/kWh)	2,48

*) grunnlag: NVE 2005 og supplerende kostnadsvurderinger

Elektriske anlegg

Generator	Ytelse 4,9 MVA	Spennning 0,4 kV
Transformator	Ytelse 5,2 MVA	Omsetning 0,4/ 22 kV/kV
Kraftlinjer	Lengde 4 km	Nominell spenning 22 kV

Uttalelser til søknaden

Søknaden har vært kunngjort i pressen og lagt ut til offentlig ettersyn i Rana kommune. Videre er søknaden sendt på høring til kommunen, berørte statlige forvaltningsorganer og interesseorganisasjoner. I forbindelse med sluttbehandlingen av saken har NVE vært på befaring sammen med søker, representanter fra kommunen, grunneierne, Grøn fjelldal Grunneierlag og Grøn fjelldal Ungdomslag. NVE har mottatt følgende høringsuttalelser til søknaden og refererer følgende:

Rana kommune, Miljø-, plan og ressursutvalget fattet følgende vedtak den 28.11.2006:

” ...

Vedtak:

Rana kommune vurderer utbygginga å ha store negative konsekvenser for landskap og svært store negative konsekvenser for fossesprutsonen under Dunderforsen. Rana kommune går derfor mot at det gis konsesjon til Grøn fjellåga kraftverk.”

Til grunn for vedtaket lå følgende vurdering:

” ...

Området i nærheten av dette utbyggingsprosjektet er i stor grad preget av veier, jernbane, skytebane, grusuttak osv. Likevel vil en kraftutbygging her bety et stort nytt inngrep i landskapet og naturmiljøet og dersom ikke minstevannføringa blir tilstrekkelig stor, også i det biologiske mangfoldet.

Selv om Dunderfossen ikke er synlig fra vei og jernbane, er det kort gangavstand ned til fossen og den vakre kulpen under den. Fossesprøytesonen er betydelig, og i Rana Kommune har vi trolig kun et fåtall slike uberørte fossesprøytesoner igjen. (Det foreligger ingen registrering av fossesprøytesoner i Rana kommune.) Det biologiske mangfoldet inntil/under en slik foss er det også svært viktig å ta vare på for fremtida. I dette tilfellet fins det 2 rødlistearter i området.

Det at vannet skal føres frem til kraftstasjonen i tunnel anser jeg som positivt. Derimot vil en 170 meter lang, og 8-10 meter lang åpen kanal fra kraftstasjonen og ut til en sidearm av Grøn fjellåga representere et betydelig og skjemmende inngrep i naturen. Her bør man vurdere å heller flytte kraftstasjonen langt nærmere elva, og heller føre vannet i et rør frem til kraftstasjonen, i stedet for å lede det ut gjennom en lang kanal fra kraftstasjonen.

Det bør også settes strenge krav til minstevannføring i Grøn fjellåga.

I vinterhalvåret bør i alle fall den alminnelige lavvannføringen slippes, men i sommerhalvåret bør minstevannføringa være så stor at det er sannsynlig at det biologiske mangfoldet i fossesprøytesonen kan bevares. På den måten kan noe av ulempene ved en utbygging reduseres.”

Forslaget til vedtak var at kommunen var positiv dersom det ble tatt hensyn til diverse kommentarer, særlig knyttet til minstevannføring og plassering av stasjon.

Fylkesmannen i Nordland uttaler i brev av 26.7.2006:

" ...

Konsekvensar av utbygginga for allmene interesser

I området nedstraums Dunderforsen er det kartlagt ei fossesprøytzone og ein regnskogsprega barskoglokalitet. Den raudlista arten Orejammemose (DM) er funne i fossesprutsona.

Fossenever (V) er funne på granskogen i fossesprutsona.

Ei utbygging vil gje varig reduksjon i vassføringa i elva. Berre i flaumperiodar vår og haust vil det vere att meir vatn. I konsesjonssøknaden blir det foreslått å bøte på dei negative konsekvensane ved å sleppe minstevassføring lik allminneleg lågvassføring.

Både den regnskogsprega barskogen og artane ved elvebreidda er avhengige av jamn tilførsle av fukt frå fosserøyken. Dei er begge omsynskrevjande naturtyper i Noreg. Regjeringa har i Stortingsmelding nr. 2(2004-2005) "Rikets miljøtilstand" sagt at "I truede naturtyper skal inngrep unngås, og i hensynskrevende naturtyper skal viktige økologiske funksjoner opprettholdes."

I rapporten frå Grønn Kompetanse vurderer dei verdien av naturtypa til middels. Dei to raudlista artene blir vurdert til å ha stor verdi. Totalt vurderer dei området til å ha middels til stor verdi. Dei vurderer konsekvensane av ei utbygging med minstevassføring til å vere middels negative.

Fylkesmannen sine vurderingar

Vi er ikkje samde i verdi- og konsekvensvurderingane i konsesjonssøknaden. Dei omsynskrevjande naturtypene som er kartlagt har ikkje middels verdi, men vil etter gjeldande biologisk mangfald-kartleggingsmetode ha A-verdi, det vil seie svært stor verdi følgje DN-handbok 13 (versjon 2006) skal alle velutvikla lokalitetar med førekomst av raudlistearter ha A-verdi.

Vi meiner konsekvensane for fossesprøytsona er undervurdert. Det er ein svært klar samanheng mellom vassføring og utviklinga av fosserøyksamfunn. Sjølv om ein slepp minstevassføring lik allminneleg lågvassføring, er det svært sannsynleg at dei fuktkrevjande artane i fossesprutsona vil gå ut eller gå kraftig tilbake. Såleis er det ikkje sannsynleg at ein vil ivareta dei viktige økologiske funksjonane i naturtypa. Dette er som nemnt over eit nasjonalt mål. Det er og nemnt i rapporten at det er registrert fossesprutsoner i fleire andre elver i Rana kommune. Det er imidlertid ikkje nemnt nokon konkrete lokalitetar og Fylkesmannen kjenner ikkje til nokon i det heile frå tidlegare registreringar, t.d. den kommunale kartlegginga av biologisk mangfald.

I søknaden foreslår utbygger å flytte utløpskanalen frå kraftstasjonen for å unngå å gjere fysiske inngrep i fossesprutsona. Dette er sjølvsagt positivt, men til forholdsvis liten hjelp dersom det ikkje er nok vatn tilbake i elva til å oppretthalde naturtypa.

Vi meiner det er svært sannsynleg at ei utbygging vil øydelegge fossesprutsona i Dunderforsen. Ei utbygging vil derfor ha svært store negative konsekvensar for biologisk mangfald.

Landskap

Det er særleg Dunderforsen som har høg verdi. Den blir skildra som eit "mini-Victoria Falls", men er på grunn av utforminga til landskapsrommet ikkje veldig synleg frå avstand. Vi er samde i verdivurderingane (middels til høg). Konsekvensane vil vere avhengige av restvassføringa. Det vil berre vere i flaumperiodar vår og haust at det vil vere noko vassføring å snakke om i fossen.

Med allminneleg lågvassføring att i fossen vurderer vi konsekvensane for landskap til å vere store negative.

Inngrepsfrie naturområder

Utbygginga påverkar ikkje inngrepsfrie naturområder (INON).

Friluftsliv

Området er forholdsvis lite brukt. Dunderfossen er skildra som ein lokal attraksjon og den blir sannsynlegvis oppsøkt jamleg gjennom året. Heile den påverka elvestrekninga vil bli mindre attraktiv etter ei utbygging. Fiskekulpen under Dunderfossen vil og bli dårlegare med mindre vatn i elva. Utbygginga vil gje middels negative konsekvensar for friluftsliv.

Andre forhold

Utbygginga vil ha liten påverknad på fisk og dei eventuelle små fiskebestandane i elva. I og med at utbygginga er planlagt med tunnel i staden for rørgate vil utbygginga gje etter måten små terrenginngrep bortsett frå ved inntaksdam og kraftstasjon / utløpskanal. Vi har derfor ikkje vurdert eventuelle negative konsekvensar for jord- og skogbruk.

Konklusjon

Fylkesmannen vurderer utbygginga til å ha store negative konsekvensar for landskap og svært store negative konsekvensar for fossesprutsamfunnet under Dunderfossen. Vi går derfor mot at det blir gjeve konsesjon til Grønnfjellåga kraftverk”.

Nordland fylkeskommune fattet følgende vedtak i fylkesrådet den 13.9.2006:

”...

1. Fylkesrådet anbefaler at det gis konsesjon for utbygging av Grønnfjellåga kraftverk
2. Fylkesrådet forutsetter at det stilles krav om slipp av minstevannsføring hele året, og over alminnelig lavvannsføring sommerstid slik at landskapets opplevelsesverdi blir opprettholdt
3. Fylkesrådet ber om at det tas landskapsestetiske hensyn ved planlegging og gjennomføring av utbyggingen
4. Kraftstasjonen bør i så langt som mulig tilpasses omgivelsene i utforming og fargevalg.
5. For å redusere inngrepets omfang ved bygging av kanal, anbefales kraftverket flyttet så nært ned mot elva som mulig.

(...)

Fylkesrådets vurdering

Fylkesråden anbefaler at det gis konsesjon for utbygging av Grønnfjellåga kraftverk. Anbefalingen forutsetter at det stilles krav om slipp av minstevannsføring hele året, og over alminnelig lavvannsføring sommerstid for å ivareta landskapets opplevelsesverdi. Fylkesrådet slutter seg til kommunens tilrådning om å flytte kraftverket ned mot elva for å redusere inngrepets omfang. Med forbehold om nevnte avbøtende tiltak anses ikke utbyggingen å medføre vesentlige negative konsekvenser for regionale interesser.

Selv om dette er en mindre utbygging er det viktig å tenke på landskapsmessig utforming. Fylkesråden anbefaler at det tas landskapsestetiske hensyn ved planlegging og utførelse av utbyggingen. Kraftstasjonen bør i så langt som mulig tilpasses omgivelsene i utforming og fargevalg.”

Statens vegvesen, Region nord har uttalt i brev av 26.7.2006:

"Vi har ingen merknader til at det søkes om konsesjon for bygging av Grønnfjellåga kraftverk.

Vi gjør oppmerksom på at tiltakshaver må søke Statens vegvesen om avkjørselstillatelse fra fv. 357, både for veg til dam/ inntak og veg til kraftstasjon."

Sametinget uttaler i brev av 7.8.2006:

" ...

Etter vår vurdering av beliggenhet og ellers kjente forhold kan vi ikke se at det er fare for at tiltaket kommer i konflikt med automatisk fredete samiske kulturminner. Sametinget har derfor ingen spesielle merknader til planforslaget.

Dersom det imidlertid gjøres endringer i planene, slik som eksempelvis at den planlagte kabeltrase legges i annet område enn det som fremgår av konsesjonssøknaden, så må Sametinget gjøres oppmerksom på dette og saken vurderes på ny.

Skulle det under arbeid i marken komme fram gjenstander eller andre levninger som viser eldre aktivitet i området, må arbeidet stanses og melding sendes Sametinget omgående, jf. lov 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner (kml.) § 8 annet ledd. Vi forutsetter at dette pålegg formidles videre til dem som skal utføre arbeidet i marken.

Vi minner om at alle samiske kulturminner eldre enn 100 år er automatisk freda i følge kml. § 4 annet ledd. Samiske kulturminner kan for eksempel være hustufter, gammetufter, teltboplasser (synlig som et steinsatt ildsted), ulike typer anlegg brukt ved jakt, fangst, fiske, reindrift eller husdyrhold, graver, offerplasser eller steder det knytter seg sagn til. Mange av disse er fortsatt ikke funnet og registrert av kulturminnevernet. Det er ikke tillatt å skade eller skjemme fredet kulturminne, eller sikringssonen på 5 meter rundt kulturminnet, jf. kml. §§ 3 og 6.

Vi gjør forøvrig oppmerksom på at denne uttalelsen bare gjelder Sametinget, og viser til egen uttalelse fra Nordland fylkeskommune."

Reindriftsforvaltningen Nordland uttaler i brev av 28.8.2006 og brev av 9.11.2006:

" ...

Grønnfjellåga kraftverk er en av mange søknader om bygging av kraftverk som berører reindriften i Nordland. Reindriftsforvaltningen Nordland har mottatt 16 søknader bare i sommer, og vi antar at det kommer enda flere i tida framover.

Denne søknaden berører Ildgruben reinbeitedistrikt som har hatt omfattende kraftutbygginger i sine tradisjonelle områder. Dette har påført reindriften store og varige skadevirkninger. I tillegg er det foretatt mange andre inngrep i distriktet. Områdene er også preget av stor utfart fra hytteiere, jegere og andre som bruker reinbeitedistriktet til ulike former for friluftaktiviteter. De samlede skadevirkninger som distriktet allerede er påført gjennom andre inngrep, gjør det ønskelig å kunne se eksisterende og planlagte inngrep i sammenheng med hverandre.

Av de kraftsøknader vi har fått på høring i sommer, blir Ildgruben reinbeitedistrikt berørt av minst fire av disse; Ågskaret og Grønffjellåga i Rana kommune, Steikvasselv og Spjeltfjell kraftverk i Hemnes kommune. Ildgruben reinbeitedistrikt har sendt uttalelse om disse i brev av 4. juli 2006. Kopi av brevet følger vedlagt.

Distriktet er opptatt av at inngrep i reindriftsarealene må ses i sammenheng. Ett enkelt kraftverk utgjør ikke alltid de store konsekvensene, men summen av alle er det reindriften må forholde seg til. Dette merkes særlig godt i Ildgruben reinbeitedistrikt på grunn av alle de inngrep som er nevnt tidligere.

Reindriften har også erfaring som viser at kraftutbygging medfører større utfart og forstyrrelser fra andre som ønsker å bruke lett tilgjengelige områder til friluftsliv, jakt og hyttebygging. Dette skyldes at anleggsveier ofte holdes åpne etter at anleggsarbeidet er avsluttet.

Når det gjelder Grønffjellåga kraftverk, skriver Ildgruben reinbeitedistrikt følgende i sin uttalelse:

"Grønffjellåga kraftverk er det kraftverket som har minst negativ betydning for reindriften. Men satt i sammenheng med kraftverk i Messingåga og eventuelt planer til Statkraft om utbygging av Koppervatnet, Jordbekkvatnet og Lappsættjønnå, blir det fort spørsmål om større og flere krafllinjer og eventuelt flere anleggsveier osv. Ildgruben reinbeitedistrikt mener derfor at en må se alle prosjektene under ett når det gjelder konsekvensene for reindriften i området.

Ildgruben reinbeitedistrikt hadde ikke noen store innvendinger i høringen til kraftverk i Messingåga, men samlet med alle andre planer om utbygging stiller saken seg mer komplisert når det stadig dukker opp nye prosjekt i samme områdene.

....

Ildgruben reinbeitedistrikt ønsker å befare de enkelte planene til kraftverk før eventuelt konsesjon gis. Ildgruben reinbeitedistrikt mener at en bør se alle prosjektene i sammenheng og at NVE som konsesjonsgiver må være behjelpelig med slik at reindriften ikke blir skadelidende".

Etter det Reindriftsforvaltningen kan se av søknaden, vil reindriften bli lite berørt av tiltaket. Det ligger forholdsvis langt ned i dalen og i et område som er lite brukt som beite- og driftsområde. Det er en fordel at vatnet ledes gjennom tunnel i stedet for rørgate fordi en rørgate ofte får en uheldig sperreeffekt dersom den ikke graves ordentlig ned.

Elva nedenfor inntaket vil få redusert vannføring. Av erfaring vet vi at redusert vannføring fører til endringer i vegetasjonen og dermed også reinbeitet. Virkningene beror på hvor langt fra vassdraget vegetasjonen blir påvirket. I og med at området er mindre brukt som reinbeite, vil dette neppe ha særlig betydning for reindriften.

Ellers er det viktig at utbygger har god kontakt med reinbeitedistriktet i anleggsperioden, slik at utbygging kan foregå mest mulig hensynsfullt overfor reindriften.

For øvrig har vi ingen merknader."

Brev av 9.11.2006:

” ...

Reindriftsforvaltningen Nordland har mottatt søknader på en rekke småkraftverk de siste månedene. En del av disse prosjektene berører Ildgruben reinbeitedistrikt, og vi har tidligere gitt uttalelse til disse.

Ildgruben reinbeitedistrikt var på befaring av flere småkraftverkplaner i uke 41, sammen med bl.a. representanter fra NVE. I etterkant av disse befaringene har Reindriftsforvaltningen mottatt både muntlig og skriftlig henvendelse fra reinbeitedistriktet. I følge Ildgruben reinbeitedistrikt viste befaringene at de planlagte småkraftprosjektene var mer omfattende og inngripende i reindriftens beite- og driftsmønster enn distriktet var klar over da de uttalte seg til planene en for en. Det kan oppfattes slik at det ikke fantes et godt nok grunnlag for å forstå omfanget og konsekvensene for reindriften ut fra det skriftlige materialet som lå ved søknadene.

Ildgruben reinbeitedistrikt har skrevet et eget brev til oss om dette, jf. vedlagt kopi av brev datert 24. oktober 2006. Hovedinnholdet i brevet er at Ildgruben først etter befaringene har fått oversikt over konsekvensene av småkraftplanene som berører dem. Ildgruben reinbeitedistrikt vil på det sterkeste anmode NVE om ikke å gi konsesjon for bygging av Messingåga, Ågskaret; Spjeltfjell, Bessedør og Steikvasselv kraftverk.

Samtidig kan de godta Skamdalen og Grønffjellåga kraftverk.

Distriktet har en del merknader til prosjekter som har vært ute på høring tidligere. Bl.a. er de opptatt av at det ikke bygges nye veier inn i områdene dersom det blir gitt tillatelse til utbygging. Andre forhold som påpekes, er forstyrrelser i forbindelse med anleggs- og vedlikeholdsarbeid og ved at andre bruker anleggsveiene, nye kraftlinjer og stenging av trekk- og flyttleier. Det vises for øvrig til vedlagte kopi av brev fra Ildgruben reinbeitedistrikt.

Reindriftsforvaltningen vil gjøre oppmerksom på at det i forbindelse med befaringene er klarlagt at noen prosjekter berører reindriftens trekk- og flyttleier (som har et eget vern i reindriftsloven § 10.4, annet ledd). Dette gjelder Ågskaret kraftverk der inntaksdammen ser ut til å kunne demme ned en naturlig trekkvei for rein. Det samme gjelder ved inntakene i Bessedør, Spjeltfjell og Steikvasselv kraftverk. Dette har vi også påpekt tidligere for en del av prosjektene. Reindriftsforvaltningen mener at det må avklares om det finnes alternative løsninger dersom disse prosjektene skal kunne godkjennes. Dersom prosjektene opprettholder løsninger som stenger reindriftens trekk- og flyttleier, mener Reindriftsforvaltningen at disse ikke bør få tillatelse til utbygging. Vi viser for øvrig til reindriftslovens bestemmelser og de prosedyrer som kreves når det gjelder tiltak som stenger reindriftens trekk- og flyttleier.

Kraftutbyggingssøknadene i bl.a. Ildgruben reinbeitedistrikt viser at det er et klart behov for en bedre samordning av behandlingene av småkraftsøknader. Dette har vi påpekt i flere av våre tidligere uttalelser til NVE. Det gjelder også i andre reinbeitedistrikt i Nordland.

Flere av søknadene vi får på høring er dessuten preget av at det ikke er samlet inn opplysninger om reindriftens bruk av arealene, selv om noe av dette finnes ganske lett tilgjengelig på Reindriftsforvaltningens hjemmesider. Derfor foreligger det ofte et for dårlig vurderingsgrunnlag på reindrift.

Reindriftsforvaltningen sentralt har i brev av 31.09.06 til NVE tatt opp forholdet mellom kraftutbygging, reindriftsfaglige vurderinger og behovet for retningslinjer. Forholdene i Nordland viser at det snarest bør gjøres noe på dette området. Situasjonen må være lite tilfredsstillende både for reindriften, tiltakshaverne og NVE.”

Ildgruben Reinbeitedistrikt uttaler i brev av 24.10.2006 til Reindriftsforvaltningen Nordland som NVE har fått kopi av:

" ...

Ildgruben reinbeitedistrikt ønsker å bruke muligheten til å komme med en del merknader til de planlagte kraftverk sakene i Rana og Hemnes kommuner, nå i etter kant av de befaringer som er gjort.

Ildgruben reinbeitedistrikt er ett av de reinbeiteområder i Norge som har mest inngrep av både hyttebygging, vassdragsutbygging, veiutbygging, og jakt og friluftsliv.

Vassdragsutbyggingen på 60 - tallet er en stor medvirkende årsak til at før uberørte områder ble tilgjengelig for hyttebygging og jakt og friluftsliv, gjennom et nettverk av anleggsveier i forbindelse med vassdragsutbyggingen.

Distriktet vil på det sterkeste be NVE om ikke gi konsesjon til bygging av Messingåga, Ågskaret, Spjelfjell, Bessedør og Steikvasselv kraftverk.

Messingåga kraftverk

Distriktet vil ikke at det bygges nye veier i område. Distriktet er noe usikker på om utbyggingen fører til større og flere kraftlinjer ut fra område. Dersom nettkapasiteten skal bygges ut vil det medføre flere arealinngrep i område. Distriktet var ikke selv med på befaring.

Grønnfjellåga kraftverk

Ingen merknader.

Ågskaret kraftverk

Distriktet vil ikke at det bygges nye veier i område. Når det gjelder område innenfor inntaket er distriktet redd for at naturlig trekkvei for rein blir oversvømt.

Skamdalen kraftverk

Ingen merknader.

Bessedør

Berører ikke Ildgruben reinbeitedistrikt direkte. Planlagt dam ved inntaket vil stenge for naturlig trekkvei for rein.

Steikvasselv kraftverk

Distriktet vil ikke at det bygges nye veier i område. Planlagt dam ved inntaket stenger for flyttvei for rein.

Spjelfjell kraftverk

Distriktet vil ikke at det bygges nye veier i område. Planlagt dam ved inntaket stenger for flyttvei for rein.

Noen flere momenter som distriktet går imot:

Veier til kraftstasjon og inntaksdam.

Beiteforstyrrelser i område under anleggsperioden.

Stenging av trekk og flyttveier.

Forstyrrelser i område under vedlikehold og tilsyn av kraftverk.

Forstyrrelser ved at andre bruker veier til anleggene.

Nye kraftlinjer.

Distriktet har også erfaring som viser at kraftutbygging medfører at utbygging av større kraftlinjer både på de lokal - regionale kraftlinjenettet. Det vil vel være utenkelig å tro at grunneierne til det enkelte kraftverk skal utnytte kraften lokalt, man vil vel tro at det også vil bli aktuelt med større kraftlinjenett ut i fra disse anlegg.

Når det gjelder Grønnfjell og Skamdalen kraftverk har ikke distriktet noen merknader."

Statkraft Energi AS uttaler i brev av 31.8.2006:

" ...

Statkraft Energi AS arbeider med planer om utvidelse av nedbørsfeltet til Rana Kraftverk. –To av tiltakene er overføring av vann fra Grønffjellågas øvre deler til Kalvatn og Rana Kraftverk. Dette gjelder overføring av Koppervassåga m/siderbekker og pumping av vann fra Lappsettjønna. Middelvannføringen i Grønffjellåga vil dermed reduseres med ca. 1,5 m³/s. Økt produksjon i Rana Kraftverk blir ca. 50 - 60 GWh. Statkraft har til hensikt å sende melding om oppstart av planarbeidet til NVE i løpet av høsten 2006.

Vi vil også gjøre oppmerksom på at Kopparskarvatn drenerer til Blerekvatnan og Rana Kraftverk. Og ikke til Kopparvatn og Grønffjellåga som vist i konsesjonssøknaden. Kopparskarvatnets nedbørsfelt er ca. 5 km².

Statkraft antar at en samlet vurdering av Miljøkraft Nordland AS og Statkraft Energi AS sine planer i området vil gi den totalt sett beste utnyttelsen av disse vannressursene, og vi ser ingen grunn til at ikke begge disse planene skulle la seg gjennomføre på en god måte både for de to selskapene og samfunnet for øvrig."

Grønffjelldal ungdomslag v/Gunnhild Fagerjord og Grønffjelldal Grunneierlag v/Alfred Fagerjord uttaler i E-post av 18.10.2006:

"Ikke rør Grønffjellåga!

Å bo i utkantstrøk innebærer å kjempe for saker som andre kan ta for gitt. For skolen. For mobildekning. Nå er det elva vår, Grønffjellåga, som skal ødelegges. Fiskeplassene våre. Badeplassene våre. Uberørt natur. Inngangsporten til et naturskjønt og livskraftig samfunn. Kraftutbyggere har sett mon i Grønffjelldalens øyensten.

Det kom som et sjokk på de aller fleste av oss da vi leste i Rana Blad mandag 4. september at Miljøenergi Nordland planlegger et småkraftverk nederst i Grønffjelldal, for å utnytte fallet i Henrikforsen og Dunderforsen, en lokal attraksjon.

Gjennomføres disse planene vil Grønffjellåga, som går som en livsåre gjennom hele dalen, legges tørr der den ligger langs veien i Nerdalen. Dette hadde ikke dalens befolkning, vi som rammes av en slik utbygging, fått noen som helst informasjon om, og dermed heller ikke mulighet til å si hva vi mener om saken.

Fylkesmannen i Nordland går mot denne utbyggingen, av hensyn til livet i fossesamfunnet ved Dunderforsen. Vi ser i tillegg til dette andre store konsekvenser:

Å bygge kraftverk i Grønffjellåga vil være en katastrofe. Utbygging vil føre til en forringelse av livskvaliteten for både bofaste, hyttefolk og de mange andre som ferdes i området.

For å si det kort: dette går vi ikke med på.

I tillegg til Miljøenergi Nordlands planer for Grønffjellåga nederst i dalen, vil Statkraft hente vann fra Kobbervatnet og Lappsettjønna øverst i dalen. Konsekvens: et nærmest tørt elveleie gjennom hele Grønffjell dalen.

Hvordan de har tenkt det, hvis begge prosjekt skulle realiseres, kan en bare spørre seg om.

Kraftplanene griper inn i hverandre, uten at det finnes en samlet plan, eller en oversikt over konsekvensene i naturen - eller for lokalbefolkninga og andre som benytter seg av naturområdene.

Det samme folket som ofret så mye under utbygginga i Kalvatnet, godtar ikke enda et særdeles ødeleggende naturinngrep i våre vakre og uberørte naturområder.

Vi er glade i og stolte av dalen vår. Vi vil fortsette å bo her til evig tid, og vi vil at folk skal bosette seg her. Da er det helt nødvendig å ha privilegiet å kunne benytte seg av naturen som nå ligger like utenfor stuedørene. Skal øyenstenen forsvinne, mister vi mer enn noen får igjen i kraft.

Blir det utbygging, blir det bråk. Vi kommer til å ta alle lovlige midler i bruk for å hindre utbygginga.

La elva leve!”

Rana jeger og fiskeforening uttaler i brev mottatt NVE 6.9.2006:

” ...

Rana JFF finner ikke noen grunn til å motsette seg denne enkeltutbyggingen i Grønffjellåga. Men når en ser samlet på den voldsomt store mengden av utbyggingssøknader som foreligger pr. tiden finner vi det svært vanskelig å ta standpunkt verken for eller mot.

Styret i Rana JFF mener at det nå er på tide at det fremlegges en samla plan for utbygging av vannkraft i Norge, først da er det mulig å ta stilling til hva som kan slippes gjennom og hva som bør stoppes.”

Søkers kommentar til høringsuttalelsene

Søker har i brev av 26.2.2007 gitt følgende kommentarer til de innkomne høringsuttalelsene:

”Vedr.: Kommentarer til høringsuttalelser - Grønffjellåga kraftverk

Vi viser til oversendelse av høringsuttalelser for Grønffjellåga kraftverk datert 11.1.2007. Nedenfor følger våre kommentarer til de ulike høringsuttalelsene.

1. Høringsuttalelse fra Rana kommune, 28.11.2006

Rana kommune går i mot en utbygging av Grønffjellåga kraftverk. Rana kommune vurderer utbygginga for å ha store konsekvenser for landskap og svært store negative konsekvenser for fossesprutsonen under Dunderfossen.

MiljøEnergi Nordland er overrasket over at kommunen går i mot et småkraftverk i Grønffjellåga. Spesielt med tanke på at administrasjonen i sin innstilling til prosjektet var positiv og at prosjektet i Rana kommunes arealplan er satt opp blant prosjekt som kan bygges. I høringsrunden skal kommunene spesielt omtale forhold knyttet til kommuneplanen og dette kan vi ikke se at Rana kommune har gjort. Det virker som at Rana kommune har gjort en vurdering basert på Fylkesmannens argumentasjon uten å vurdere prosjektet opp mot kommuneplanen.

2. Høringsuttalelse fra Fylkesmannen i Nordland, 26.7.2006

Fylkesmannen går i mot ei utbygging i Grønffjellåga da han vurderer utbygginga til å ha store negative konsekvenser for landskap og svært store negative konsekvenser for fossesprutsamfunnet under Dunderfossen.

Fylkesmannen er uenig i verdisettingen av naturtypen og konsekvensene for fossesprutsonen som Grønn kompetanse har vurdert. Fylkesmannen kommenterer også at Grønn kompetanse har nevnt i miljørapporten at det i Rana kommune finnes flere elver med fossesprutsoner uten å

nevne lokaliteter. Fylkesmannen kjenner ikke til lokaliteter med fossesprøytsoner fra tidligere registreringer eller fra den kommunale kartleggingen av biologisk mangfold.

Vi har kontaktet Grønn kompetanse og fått en liste over elver med fossesprøytsoner i Rana kommune. Grønn kompetanse har gjort miljøundersøkelser med naturtypekartlegging i forbindelse med mange småkraftprosjekter i Rana kommune og har da registrert fossesprutsoner. Noen av elvene der fossesprutsoner er registrert er:

- Messingåga
- Sagelva
- Ramnåga
- Ranaelva
- Svartisåga

De tre første prosjektene er det søkt konsesjon for. I tillegg til disse elvene er MiljøEnergi Nordland engasjert i flere andre småkraftprosjekter i Nordland fylke hvor det er registrert fossesprutsoner. Disse elvene er:

- Stikkelvikelva (Hattfellidal)
- Tverrbergelva (Hemnes)
- Breivikelva (Beiarn)
- Styrkesneselva (Sørfold)

Dette viser at fossesprutsoner kanskje er vanligere enn Fylkesmannen tror. Dette er prosjekter som MiljøEnergi Nordland AS vet at det er registrert fossesprutsoner i. I tillegg kommer andre småkraftprosjekt i Rana kommune og Nordland fylke som vi ikke er engasjert i.

MiljøEnergi AS er litt overrasket over at Fylkesmannen ikke vet at det er registrert fossesprutsoner i Rana. Spesielt med tanke på den aktiviteten med registreringer av biologisk mangfold som har pågått i forbindelse med småkraftprosjekter i kommunen. Et eksempel er Messingåga som det ble søkt konsesjon for før Grønffellåga. MiljøEnergi Nordland vet at noen av disse elvene som er listet opp har Fylkesmannen selv befart og registrert fossesprutsoner i.

At ikke den kommunale registrering av biologisk mangfold har registreringer av fossesprutsoner er ikke så rart. Den kommunale kartleggingen over hele landet er ofte gjort på frivillig basis og kun de mest vanlige landskap og naturtyper er registrert og beskrevet der.

I og med at fossesprutsoner kanskje er vanligere enn tidligere antatt kan man også anta at de rødlistede artene som er funnet i Grønffellåga også er vanligere enn tidligere antatt. Fossenever er for eksempel også registrert i Ramnåga i Rana kommune. En registrering av mose og lavarter ned til artsnivå er et svært ressurskrevende arbeid og det er et fåtall personer i Norge som har denne kunnskapen. Dette kan være en årsak til at det finnes få registreringer av de rødlistede artene som er registrert i Grønffellåga.

MiljøEnergi Nordland ønsker å finne avbøtende tiltak for å fortsatt kunne bevare den fossesprutsonen som i dag finnes i Grønffellåga. I planene har man trukket utløpet fra kraftverket langt unna Dunderforsen for å bevare fossesprutsonen. Ved å opprettholde en minstevannsføring over inntaket vil man til en hver tid ha vannføring i Dunderforsen. På vårparten når ismeltinga pågår for fullt og i flomperioder vil vannføringen i elva være mye større enn kraftverkets slukeevne og man vil til en svært liten grad legge merke til lavere vannføring. Som et annet avbøtende tiltak kan man vurdere å plassere en slange med dyse i

fossenakken som sprer vannsprut over fossesprutsonen. På denne måten vil man på en enkel måte ivareta fossesprutsonen på en kontinuerlig måte.

3. Høringsuttalelse fra Nordland fylkeskommune, september 2006

Fylkesrådet anbefaler at det gis konsesjon for utbygging av Grønnfjellåga kraftverk.

MiljøEnergi Nordland AS har ingen kommentarer til høringsuttalelsen.

4. Høringsuttalelse fra Statens vegvesen, Region nord, 27.7.2006

Statens vegvesen har ingen merknader til søknaden. Tiltakshaver må søke Statens vegvesen om avkjørselstillatelse fra fv. 357 både for vei til inntak og vei til kraftstasjon.

MiljøEnergi Nordland AS har ingen kommentarer til høringsuttalelsen.

5. Høringsuttalelse fra Sametinget, 7.8.2006

Sametinget har ingen spesielle merknader til søknaden.

MiljøEnergi Nordland AS har ingen kommentarer til høringsuttalelsen.

6. Høringsuttalelse fra Reindriftsforvaltningen Nordland, 28.8.2006 og 9.11.2006

28.8.2006

Reindriftsforvaltningen har ingen spesielle kommentarer til planene for Grønnfjellåga kraftverk og mener at det kan gis konsesjon. Reindriftsforvaltningen er bekymret for den økte mengden av lignende saker og totalbelastningen for reindriften.

MiljøEnergi Nordland AS har ingen kommentarer til høringsuttalelsen.

9.11.2006

(...)

Messingåga kraftverk utløser ikke alene behov for en ny kraftlinje ut fra området. Den eksisterende 22 kV linja må da oppgraderes for å transportere kraften ut fra området, men vil følge samme trase. Det eksisterer andre vannkraftprosjekter i området. Om disse blir realisert vil behovet for en ny linje ut fra området øke. Helgelandskraft utreder nå alternativ for en forlengelse av 132 kV linja fra Ørtfjellmoen til Storvoll. Trasen for dette alternativet vil i stor grad følge E6 og eksisterende 22 kV linje og ikke føre til store nye arealinngrep.

7. Høringsuttalelse fra Ildgruben reinbeitedistrikt, 24.10.2006

Ildgruben Reinbeiet distrikt har ingen merknader til planene for Grønnfjellåga kraftverk.

MiljøEnergi Nordland AS har ingen kommentarer til høringsuttalelsen.

8. Høringsuttalelse fra Statkraft Energi AS, 31.8.2006

Statkraft Energi AS kommenterer at de vurderer ekstraoverføringer til Kalvatn magasinet. Dette er overføring av Koppervassåga med sidebekker og pumping av vann fra Lappsettjønna. Disse planene har eksistert helt siden Rana kraftverk ble påtenkt.

MiljøEnergi Nordland AS har hatt flere samtaler med Odd Thoresen, Statkraft Energi, angående Grønnfjellåga og tilleggsoverføringene til Kalvatn. Vi vet ikke hvor langt Statkraft er kommet i sin planlegging og om de vil gå får dette alternativet. Ved overføring av Koppervassåga m/sidebekker og pumping av Lappsettjønna vil nedbørsfeltet til Grønnfjellåga bli redusert. Hvor stor avrenning som går tapt er ikke nøyaktig beregnet, men Grønnfjellåga vil få en redusert produksjon og en noe høyere utbyggingspris.

Angående feltet til Kopparskarvatn så stemmer det at det drenerer til Blerekelva og Rana kraftverk og ikke til Grønffjellåga. På NVEs Atlas viser dessverre de Regine grensene for vassdragene her feil. De Regine grensene viser at Kopparskarvatn drenerer til Kopparvatn og videre til Grønffjellåga, men ser man på det vanlige kartet ser man tydelig ut fra kotehøydene at Kopparskarvatn drenerer til Blerekelva.

9. Høringsuttalelse fra Rana jeger og fiskeforening, september 2006

Rana JFF finner ingen grunn til å motsette seg denne enkeltutbyggingen av Grønffjellåga.

MiljøEnergi Nordland AS har ingen kommentarer til høringsuttalelsen.

10. Høringsuttalelse fra Grønffjelldal ungdomslag og Grønffjelldal Grunneierlag, e-post 18.10.2006

Grønffjelldal ungdomslag og Grønffjelldal Grunneierlag går i mot utbygging av Grønffjellåga kraftverk.

MiljøEnergi Nordland AS beklager at ungdomslaget og Grunneierlaget i Grønffjelldalen føler seg dårlig informert om prosjektet. Informasjon om konsesjonssøknad og høringsfrist har vært annonsert i Rana Blad på normal måte. Siden mesteparten av prosjektet ligger på Statskog sin grunn har vi ikke informert ungdomslaget og Grunneierlaget. I ettertid er det selvsagt enkelt å si at det burde man gjort da ungdomslaget og grunneierlaget reagerer.

Jordkabeltrase til tilkoblingspunktet vil gå over noe av Leif Egil Amundsens grunn. Han er blitt informert om dette og hadde ingen kommentarer til dette. Den andre berørte grunneieren er Jim Kvannli. Han eier det berørte området mellom fylkesveien og ned til elva der inntaket vil bli. Denne grunneieren er imot prosjekt, men vi mener at det berørte området mellom veien og inntaket har liten bruksverdi og at man bør komme til en minnelig løsning.

Vi i MiljøEnergi Nordland AS tror brevet som kommer fra ungdomslaget og grunneierlaget kommer mest på grunn av dårlig kommunikasjon mellom partene. Dette beklager vi. I ettertid har vi blitt fortalt at det er blitt holdt informasjonsmøtet i Grønffjelldalen før høringsfristen til prosjektet gikk ut. Siden ungdomslaget og grunneierlaget visste om prosjektet burde vi vært invitert til møtet for å legge frem prosjektet fra vår side. Samtidig har vi inntrykk av at ikke alle medlemmene i ungdomslaget og grunneierlaget står bak brevet. MiljøEnergi Nordland AS vet om flere grunneiere i Grønffjelldalen som har egne planer om småkraftverk i Grønffjelldalen. For disse grunneierne burde det være positivt å bygge ut dette prosjektet med tanke på oppgradering av linjenettet for å få ført ut krafta.

Vi vil ta kontakt med ungdomslaget og grunneierlaget for å prøve å informere om prosjektet og forhåpentligvis komme til en minnelig løsning. Om ikke det lykkes vil vi invitere dem til fellesbefaringen med NVE som forhåpentligvis vil finne sted i løpet av 2007."

Norges vassdrags- og energidirektorats (NVEs) merknader

Om søker

Tiltakshaver for prosjektet er MiljøEnergi Nordland AS. MiljøEnergi Nordland AS er et selskap etablert av MiljøKraft Nordland AS, med tanke på utbygging av konkrete prosjekter og drift av disse.

Selskapet MiljøKraft Nordland AS ble etablert i 2001. Entreprenørfirmaet Øijord & Aanes er en av hovedaksjonærene, mens Statskog Nordland eier 40 %.

For Statskog er det om å gjøre å utvikle sine eierinteresser (fallretter og noen steder også grunn). For Øijord & Aanes er det ønskelig å etablere virksomheter og beskjeftigelse og danne grunnlag for næringsutvikling i regionen.

Om søknaden

MiljøEnergi Nordland AS ønsker å utnytte vannfallet i Dunderfors og Henrikfors i Grønfjellåga i Rana kommune, Nordland fylke, og søker om tillatelse til bygging av Grønnfjellåga kraftverk med tilhørende elektriske høyspentanlegg og jordkabel.

Beskrivelse av området

Grønfjellåga ligger i Rana kommune i Nordland og har sitt utløp i Ranaelva. Grønfjellåga renner gjennom Grønfjelldalen som er en sidedal til Dunderlandsdalen. Grønfjellåga har en nord/vestlig eksposisjon. Grønfjelldalen strekker seg cirka 8 kilometer fra Nevernes til Kaldvatnet og naturbildet er varierende fra store skogområder til fjell.

Nedbørfeltet som er tenkt utnyttet er på 176,7 km² og ligger hovedsakelig under skoggrensen med forholdsvis lite innslag av myr og våtmark. Høyeste fjellet i nærheten er Grønfjellet, 1055 moh. Selve Grønfjellåga kommer fra Kobbervatnet som ligger 556 moh. I tillegg til Kobbervatnet er det flere små elver og bekker som renner inn i Grønfjellåga. Kraftverket er planlagt i den nedre delen av elva, ikke langt fra der den renner ut i Ranaelva. Fossene Dunderforsen og Henrikforsen ligger innenfor tiltaksområdet. Nærmeste tettsted er Storforshei som ligger cirka 5,5 - 6 km unna det planlagte kraftverket.

Berggrunnen i influensområdet består av glimmerskifer, glimmergneis, fyllitt og kalkstein, mens de øvre delene av nedbørfeltet består av gneis, nigmatitt, granitt og omdannede sedimentære bergarter. Området er dekt med et tynt løsmassedecke.

Nedre del langs elvas sørside preges av granskog og hogstfelt. Nord for elva består terrenget av slakere og innslagsvis flate parti opp mot gården Grønfjell, mens lisiden langs elva er bratt. Tresjiktet i området domineres av gran helt opp mot de høyereliggende områdene, der bjørk overtar. Feltsjiktet i influensområdet er dominert av blåbær, skrubær og småbregner, mens bunnsjiktet er dominert av moser. Langs elva og i sidene i tilknytning til veien i nedre deler av forekommer åpne og mer frodige partier med hogstaudevegetasjon.

Mose- og lavfloraen i influensområdet er velutviklet, spesielt i fossesprøytsonen på nordsiden av Dunderforsen. Under feltarbeid i 2006 ble det samlet inn 84 mosekollekter. To rødlistearter ble påvist i fossesprøytsonen. Dunderforsen har et markert fall og er cirka 20 meter bred.

Grønfjelldal har lang tradisjon for landbruk og skogbruk. Langs den planlagte utbyggingsstrekningen er det veien gjennom dalen som er det største inngrepet. Veien tjener som adkomstveg for de fastboende i Grønfjelldal og de mange brukerne av fjellområdene i kommunen. Fjellområdene rundt Grønfjelldal er hyppig brukt som rekreasjonsområde av de mange hytteeierne langs Kaldvatn. I det planlagte utbyggingsområdet er det utført hogst av gran på nordsiden av elva.

Teknisk plan

Inntak

Det planlegges å bygge en inntaksdam i betong på kote 106, like ovenfor Henrikfors. Inntaksdammen vil få en høyde på 4-6 meter, cirka 10-12 meter lang i hovedpartiet, med en overløpsterskel i forlengelse av dammen. Den vil påvirke vannstanden opp til om lag 250 meter ovenfor dammen. Volumet på inntaksbassenget blir omtrent $15\,000\text{ m}^3$, med en overflate på cirka $6\text{--}7000\text{ m}^2$.

Høyden på dammen tilpasses eksisterende vei og får overløp slik at flomavledning kan gå uproblematisk under alle forhold. Dammen utstyres med en bunnluke for sedimentspyling/tømming av inntaksbassenget.

På nordre side forlenges damoverløpet inn over et fjellparti i damkanten for å etablere en tilfredsstillende overløpslengde. På søndre side etableres et dykket inntak med varegrind og stengeanordning. Inntaket leder vannet rett ned i en sjakt og videre ned til tunnelen som fører til kraftstasjonen. Sjakten bores ovenfra og massene lastes ut fra tunnelen. Ved inntaket vil sjakten ha et tverrsnitt på $12\text{--}14\text{ m}^2$.

Tunnel og avløpskanal

Tunnelen anlegges fra et gunstig punkt i fjellryggen nord for elveløpet mellom Dunderfors og eksisterende bru. Tunnelen føres på skrå ned under elva og videre i rett linje helt opp til Henrikfors der den avsluttes i en kort sjakt opp til inntaket. Tunnelen passerer under veien opp Grønfjelldalen, og blir 570 meter lang med et tverrsnitt på 18 m^2 .

Det anlegges en cirka 200 meter lang avløpskanal fra kraftstasjonen ut i elva. Kanalen avgrenses fra elva på det nederste partiet med en langsgående terskel. I midtre og øvre del blir kanalen liggende inne i skogsområdet tilbaketrasket fra elva. Kanalen blir cirka 8 - 10 meter bred og 1,5 - 2 meter dyp ved normal vannføring.

Kraftstasjon

Kraftstasjonen blir liggende litt unna elven inntil åsryggen som løper ut til Dunderfors, og takhøyden vil være langt lavere enn åsryggen og omkringliggende terreng. Ut fra tegninger og skisser ser det ut som kraftstasjonen med avløpskanal ikke vil bli synlig fra Dunderforsen.

Kraftstasjonen bygges i betong, eller betongelementer, og gis en enkel funksjonell og arkitektonisk utforming som kan passe til området.

Elektriske anlegg

Anlegget vil få en generator med en ytelse på 4,9 MVA og en spenning på 0,4 kV. Transformatoren vil ha en ytelse på 5,2 MVA og en omsetning på 0,4 kV/22 kV. Kraftlinjen vil tilknyttes allerede eksisterende kraftlinje til Helgelandskraft med en jordkabel på 1,8 km. Eksisterende kraftlinje går langs vei og jernbane. Nominell spenning er på 22 kV.

Tiltakshaver har sammen med Helgelandskraft AS også sett på en annen løsning fordi det er usikkert om den eksisterende linjen har ønsket kapasitet. Denne løsningen er en jordkabel på cirka 5 km hele veien fra kraftstasjonen og til trafo på Storforshei. Traseen vil da kunne følge skogsbilveien ev. jernbanetrase på sørsiden av Ranaelva og krysse elva ved jernbanebroen på Storforshei.

Veier

Fra allerede eksisterende vei vil det bygges en 100 meter lang adkomstvei til kraftstasjonen på nedstrøms side av Dunderforsen. Ved inntaksdammen etableres det en midlertidig avkjøringsmulighet for nødvendige transport og anleggsarbeid. Etter oppstart vil det bare være begrenset behov for adkomst til inntaket.

Massetak og deponi

Masser fra anlegget i fjell vil utgjøre cirka 20 000 m³. Massene vil benyttes til veier, arrondering og til erosjonssikring av kanalen der det blir nødvendig. Det planlegges å deponere overskuddsmasser til fremtidig bruk i et allerede eksisterende grustak i nærheten.

Hydrologiske virkninger

Den totale størrelsen på nedbørfeltet er i følge søknaden 176,7 km², men Statkraft Energi AS bemerker at feltgrensen ikke er korrekt og at cirka 5 km² tilhører annet felt.. Innsjøprosenten i nedbørfeltet er på cirka 2,2 %, og breprosenten er på 0,14 %. Det finnes ikke vannføringsmålinger fra Grønfjellåga. Vannmerket 156.20 Nylaenget er benyttet som sammenligningsfelt.

Årlig middelvannføring er beregnet til 6,19 m³/s. Maksimal slukeevne for kraftverket er på 14 m³/s, hvilket utgjør cirka 236 % av middelvannføringen. Dette vil føre til at kun minstevannsføring vil være tilbake i elva store deler av året, unntatt ved flommer stort sett vår og høst.

Alminnelig lavvannsføring er beregnet til 0,55 m³/s. 5-persentil for sommer- og vintervannføring er beregnet til hhv 3,42 og 0,68 m³/s.

En strekning på 800 meter vil bli fraført vann. I søknaden er det foreslått en minstevannsføring i perioden 1. mai til 1. oktober i størrelsesorden rundt alminnelig lavvannsføring (0,55 m³/s).

Statkraft Energi AS arbeider med planer om utvidelse av overføringene av vann til Rana kraftverk. To av de planlagte tiltakene vil påvirke Grønfjellåga fordi de medfører overføring av vann fra Grønfjellågas nedbørfelt til Kalvatn og Rana kraftverk. Middelvannføringen i Grønfjellåga vil bli redusert med ca. 1,5 m³/s hvis denne utbyggingen realiseres.

Det forventes relativt små endringer i vanntemperatur og isforhold på den berørte strekningen, men på grunn av lav vannføring og høy lufttemperatur kan vanntemperaturen øke noe på sensommeren. Det forventes ingen merkbare endringer i lokalklima.

Nåværende isforhold er ikke omtalt i søknaden. NVE mener det kan være mulig at enkelte av kulpene på den berørte elvestrekningen bunnfryser på grunn av redusert vanngjennomstrømming og lavere vannstand. Hvorvidt dette blir et reelt problem er usikkert, og det vil trolig også avhenge av eventuell størrelse på minstevannsføring.

Produksjon og kostnader

Søker har beregnet årlig kraftproduksjon til å bli cirka 14.7 GWh, fordelt på 3,4 GWh vinterkraft og 11.3 GWh sommerkraft. Byggekostnadene er beregnet til 36,6 mill. kr hvilket gir en utbyggingspris på 2,48 kr/kWh.

NVE har kontrollert de fremlagte beregningene over produksjon og kostnader. Vi har ikke fått vesentlige avvik i forhold til søkers beregninger. Det vil likevel være søkers ansvar å vurdere den bedriftsøkonomiske lønnsomheten i prosjektet.

Arealbruk og eiendomsforhold

Anlegget strekker seg fra Henrikfors og til et stykke nedenfor Dunderfors, en strekning på 800 meter. Arealet omkring dam og inntak vil utgjøre cirka 200 m², og arealet ved kraftstasjonen vil anslagsvis utgjøre cirka 1000 m² inklusive opparbeidet plass og innkjørsel. Kanalen i utløpet vil beslaglegge cirka 6-10 000 m².

MiljøEnergi Nordland AS er rettighetshavere eller har opsjon på rettigheter til både de fallrettigheter og arealer som er nødvendig for å utnytte fallet til kraftproduksjon, herunder arealer til inntak, dam, vannvei, kraftstasjon, uttak av stedlige masser, arealer for veibygging og deponering av masser.

Alle berørt områder i Grønffjell dalen er statsgrunn, med unntak av en eiendom på sørsiden av Henrikforsen. Denne eiendommen eies av Jim Kvannli på Kvannli gård (gnr. 55 bnr. 1). Alle fallrettigheter eies av Statskog. Jim Kvannli var i utgangspunktet negativ til utbyggingen, men har nå inngått en avtale med utbygger.

Grunneierne langs traseen der planlagt jordkabel skal gå er Statskog (gnr. 54 bnr. 1), Leif Egil Amundsen (gnr. 54 bnr. 3) og Rana Gruber (gnr. 53 bnr. 1). Veien som traseen skal gå langs er fylkesvei og driftes av Mesta.

Forholdet til offentlige planer

Kommuneplan

I arealdelen i kommuneplanen til Rana kommune er utbyggingsområdet definert som LNF-område.

Samlet plan (SP)

Grønffjellåga kraftverk planlegges med installert effekt under 10MW og er fritatt for behandling i Samlet Plan.

Grønffjellåga inngår i Samlet Plan prosjektet 65301 Dalselv. Her overføres Jordbekkvatna, Kjerringelva, Jarfjellbekken, Kobbervatnet, Øvre Rismålsbekken og Nedre Rismålsbekken ved kote 642 til 573 til Kaldvatnet som er et av magasinene til Rana Kraftverk. Prosjektet er beregnet å gi en produksjonsøkning på 113 GWh og er plassert i kategori I og kan dermed konsesjonssøkes.

Utbygging av Grønffjellåga kraftverk vil ikke fysisk hindre Samlet Plan prosjektet, men realisering av Samlet Plan prosjektet vil redusere lønnsomheten i Grønffjellåga kraftverk noe, da ca. 1,5 m³/s av middelvannføringen i Grønffjellåga i så fall fraføres. Avhengig av eventuell kompensasjon som Statkraft Energi AS må utbetale ved en eventuell senere overføring som følge av redusert produksjon i Grønffjellåga kraftverk, kan sannsynligheten for gjennomføring av SP-prosjektet reduseres.

Verneplan for vassdrag

Det aktuelle utbyggingsområdet inngår ikke i Verneplan for vassdrag.

Inngrepsfrie områder

Ingen inngrepsfrie områder vil bli berørt.

Nasjonale laksevassdrag

Ranaelva og Ranafjorden er hhv. nasjonal laksevassdrag og nasjonal laksefjord.

Høring og distriktsbehandling

Søknaden har vært kunngjort og sendt på høring til kommunen, fylkesmannen og fylkeskommunen, og berørte statlige forvaltningsorganer og interesseorganisasjoner. NVE befarte området den 21.8.2007 og høringsuttalelsene har vært forelagt søker for kommentarer. Nedenfor følger en kort oppsummering av hovedpunktene i uttalelsene:

Rana kommune

Rana kommune vurderer utbyggingen til å ha store negative konsekvenser for landskap og svært negative konsekvenser for fossesprutsonen under Dunderforsen. Rana kommune går derfor mot at det gis konsesjon.

Fylkesmannen i Nordland

Fylkesmannen er ikke enig i verdi- og konsekvensvurderingene i konsesjonssøknaden. Etter DN – håndbok 13, ”Kartlegging av biologisk mangfold”, skal alle velutviklede lokaliteter med forekomst av rødlistearter ha A-verdi. Fylkesmannen mener konsekvensene for fossesprøytsonen er undervurdert, fordi slipp av minstevannsføring tilsvarende alminnelig lavvannsføring ikke er tilstrekkelig til å opprettholde naturtypens økologiske funksjoner. Tiltaket er også sterkt negativt for landskapet fordi foreslått minstevannsføring heller ikke er tilstrekkelig for å ivareta Dunderforsen som landskapselement. I tillegg vil utbyggingen ha middels negative konsekvenser for friluftsliv. Fylkesmannen går mot at det blir gitt konsesjon til Grønnfjellåga kraftverk.

Nordland fylkeskommune

Fylkesrådet anbefaler at det blir gitt konsesjon for utbygging av Grønnfjellåga kraftverk med følgende avbøtende tiltak: 1) slipp av minstevannsføring gjennom hele året, og over alminnelig lavvannsføring sommerstid, 2) at det tas landskapsetiske hensyn ved planlegging og gjennomføring av prosjektet, 3) så langt det er mulig å tilpasse kraftstasjonens utforming til omgivelsene i utforming og fargevalg og 4) flytte kraftverket nærmere elva for å redusere omfanget av avløpskanalen. Med forbehold om nevnte avbøtende tiltak anses ikke utbyggingen å medføre vesentlige negative konsekvenser for regionale interesser.

Statens vegvesen, Region Nord

Statens vegvesen har ingen merknader til utbyggingen, men opplyser at tiltakshaver må søke Statens vegvesen om avkjørselstillatelse fra fylkesveg 357, både for veg til dam/inntak og veg til kraftstasjon.

Sametinget

Sametinget har ingen merknader til utbyggingen, men minner om § 3, 4, 6 og 8 i kulturminneloven.

Reindriftsforvaltningen Nordland/ Ildgruben reinbeitedistrikt

Reindriftsforvaltningen uttaler seg om flere planlagte kraftverk som ligger innenfor området til Ildgruben reinbeitedistrikt. Det er sumvirkningen av mange kraftverk Reindriftsforvaltningen er bekymret for, og da spesielt bygging av kraftlinjer og veier, fordi dette fører til at områdene blir mer tilgjengelig for allmenn ferdsel. Når det gjelder Grønnfjellåga kraftverk har Reindriftsforvaltningen Nordland og Ildgruben reinbeitedistrikt ingen merknader og mener denne utbyggingen kan godtas.

Statkraft Energi AS

Statkraft Energi AS har egne planer som omfatter bl.a. overføring av øvre Grønfjellåga til Kalvatnet, men ser ingen grunn til at begge selskapene sine utbyggingsplaner ikke skal la seg gjennomføre på en god måte.

Grønfjelldal ungdomslag og Grønfjelldal Grunneierlag

Grønfjelldal ungdomslag og Grønfjelldal Grunneierlag er i mot utbyggingen fordi den vil føre til en forringelse av livskvaliteten til både bofaste, hyttefolk og mange andre som ferdes i området. De mener også at privilegiet med å kunne benytte seg av flott natur er nødvendig for at folk skal ønske å bosette seg i området.

Rana jeger og fiskeforening

Rana jeger og fiskeforening ser ingen grunn til å motsette seg denne enkeltutbyggingen, men uttaler at når en samlet ser på den store mengden utbyggingsøknader som for tiden foreligger, er det vanskelig å ta standpunkt verken for eller i mot.

Tiltakets virkninger - Fordeler og skader/ulempes

Nedenfor er det gitt en oversikt over hva NVE anser som de største fordelene og ulempene ved en eventuell utbygging.

Fordeler

- En utbygging etter de foreliggende planer i søknaden vil gi cirka 14,7 GWh i ny årlig kraftproduksjon.
- Tiltaket kan gi lokale arbeidsplasser i anleggsfasen og det skal opprettes deltidsstilling for å føre tilsyn med kraftverket.
- Utbyggingen kan bidra til lokal næringsutvikling.

Ulemper

- De hensynskrevende naturtypene fossesprøytsone og kystgranskog er påvist innenfor tiltaksområdet og vil bli påvirket av en eventuell utbygging.
- Rødlisteartene orejamnemoser og fossenever er påvist innenfor influensområdet. Begge artene er sårbare ovenfor endringer i luftfuktighet.
- Inngrepet vil føre til forringelse av landskapet, bl.a. fordi to markerte fosser blir berørt.
- Tiltaket vil være negativt for friluftslivet i området.

NVEs vurdering

Den planlagte utbyggingen gjelder etablering av en 4-6 meter høy og cirka 10-12 meter lang inntaksdam. Volumet på inntaksbassenget blir cirka 15 000 m³, med en overflate på cirka 6-7000 m². Inntaksdammen plasseres på kote 106, like ovenfor Henrikfors. Vannet føres ned en sjakt til tunnelen som fører ned til kraftstasjonen. Tunnelen blir 570 meter lang og skal føres på skrå under elva.

Kraftstasjonen blir liggende unna elva inntil åsryggen som løpet ut til Dunderfors. Vannet føres tilbake til elva via en 200 meter lang, 8 - 10 meter bred og 1,5 - 2 meter dyp avløpskanal.

Tiltaket vil føre til produksjon av ca. 14,7 GWh og søkerne vil trolig benytte lokale entreprenører. I forbindelse med drift av kraftverket vil det opprettes en deltidsstilling. Tiltaket vil gi noe inntekt til de lokale grunneierne som MiljøEnergi Nordland AS har inngått avtaler med.

Rana kommune og Fylkesmannen i Nordland går mot at det blir gitt konsesjon til bygging av Grønffjellåga kraftverk fordi tiltaket vil ha store negative konsekvenser for allmenne interesser, særlig biologisk mangfold og verdier knyttet til landskap. Nordland fylkeskommune anbefaler at det gis konsesjon til utbyggingen, men forutsetter bl.a. at det stilles krav om minstevannsføring hele året og at det tas landskapssetiske hensyn. Verken Statens vegvesen, Sametinget, Reindriftsforvaltningen i Nordland eller Rana jeger og fiskeforening har spesielle merknader til tiltaket. Statkraft Energi AS har egne planer for overføring av øvre del av Grønffjellåga, men ser ingen grunn til at begge utbyggingsplanene ikke kan gjennomføres. Grønffjeldal ungdomslag og Grønffjeldal Grunneierlag er negative til utbyggingen og mener den vil føre til en forringelse av livskvaliteten til både bofaste og hyttefolk.

Hydrologi

Utbyggingen vil gi sterkt redusert vannføring på en 800 meter lang strekning i store deler av året. Søker har beregnet middelvannføringen til 6,19 m³/s. Maksimal slukeevne for kraftverket er 14 m³/s, hvilket utgjør cirka 236 % av beregnet middelvannføring. Denne er imidlertid trolig for høy grunnet feil inngangsverdi for nedbørfeltets størrelse, jf. Statkraft Energi AS. Søker bør ta hensyn til dette ved en eventuell detaljprosjektering av kraftverket.

Alminnelig lavvannføring er beregnet til 0,55 m³/s. 5-persentil for sommer- ogintervannføring er beregnet til hhv. 3,42 m³/s og 0,68 m³/s. I søknaden er det foreslått en minstevannsføring i perioden 1. mai til 1. oktober i størrelsesorden med alminnelig lavvannsføring.

Biologisk mangfold

Det er registrert verdifulle naturtyper og vegetasjonstyper innenfor tiltaksområdet, men ikke alle naturtypene er godt nok avgrenset og stedfestet. Ved Dunderforsen er det registrert fossesprøytoner. I følge søknaden er spesielt fossesprøytonen på nordsiden godt utviklet og herfra ble det samlet inn mosekollekter for videre artsbestemmelse. Denne fossesprøytonen har i følge søknaden fellestrekk med naturtypen boreal regnskog. I tillegg er følgende vegetasjonstyper påvist innenfor tiltaksområdet: blåbærskog og blokkebærskog, høgstaudekog, lågurtskog, kalkskog og elvemosevegetasjon.

Det ble registrert 84 mosearter i fossesprøytonen. Generelt beskrives mosesamfunnet som velutviklet med storvokste enkeltindivider. Mosefloraen tilknyttet død ved beskrives som middels bra utviklet med fauskflik (*Lophozia longiflora*) som den mest krevende arten i forhold til habitatkrav som død ved og jevn fuktighet i substratet. Fossesprøytonen inneholder også et velutviklet lavsamfunn.

I fossesprøytonen ble det registrert 2 rødlistearter, mosearten orejamnemos (*Plagiothecium latebricola*) og lavarten fossenever (*Lobaria hallii*). Etter den nye utgaven av Norsk Rødliste som ble publisert i desember 2006, er orejamnemos kategorisert som nært truet (NT), mens fossenever er kategorisert som sårbar (VU).

I søknaden uttaler Dr. Kristian Hassel ved Vitenskapsmuseet i Trondheim, at funn av fauskflik tyder på potensial for funn av mer krevende arter tilknyttet død ved. Dette er imidlertid basert på erfaring fra

andre områder og er ikke nødvendigvis gjeldende for dette området. De innsamlede mosekollektene bærer preg av at berggrunnen i området er kalkrik, og Hassel mener at det kan finnes mosearter av slekten *Seligeria* på kalkrike fuktige berg i området.

I følge søknaden vil en reduksjon i vannføring på utbyggingsstrekningen medføre middels til store negative effekter for de rødlistede artene og den fossesprøytavhengige vegetasjonen i en sone fra 0 til 150 meter fra Dunderforsen. Videre sier søknaden bl.a. følgende om konsekvensene for biologisk mangfold: *"Artene og naturtypen er avhengig av jevn tilførsel av luftbåret vann i vekstsesongen, og vannmengden må være større enn nedbørmengden. Der fossesprøyten opphører som følge av vannføringsreduksjonen, vil naturtypen og artene også bli borte. Da det ikke er gjort studier av vannføringen betydning for sprutsonens utstrekning er det umulig å si hvor stort område nedenfor fossen hvor vekstvilkårene vil bli for dårlige for den verdifulle vegetasjonen."*

Fylkesmannen i Nordland uttaler i høringsuttalelsen datert 26.8.2006 at: *"Både den regnskogprega barskogen og artene ved elvebreidda er avhengig av jamn tilførsel av fukt frå fosserøyken. Dei er begge omsynskrevjande naturtyper i Noreg. Regjeringa har i Stortingsmelding nr. 21 (2004-2005) "Rikets miljøtilstand" sagt at "I truede naturtyper skal inngrep unngås, og i hensynskrevende naturtyper skal viktige økologiske funksjoner opprettholdes."*

Fylkesmannen er heller ikke enig i verdi- og konsekvensvurderingene i konsesjonssøknaden. De hensynskrevende naturtypene som er kartlagt har ikke middels verdi, men vil etter gjeldende biologisk mangfold-kartleggingsmetode ha A-verdi, det vil si stor verdi. I følge DN-håndbok 13 (versjon 2006) skal alle velutviklede lokaliteter med forekomst av rødlistearter ha A-verdi.

Fylkesmannen mener også at konsekvensene for fossesprøytsonen er undervurdert og uttaler følgende: *"Det er ein svært klar samanheng mellom vassføring og utviklinga av fosserøyksamfunn. Sjølv om ein slepp minstevassføring lik alminneleg lågvassføring, er det svært sannsynleg at dei fuktkevjande artane i fossesprøytsona vil gå ut eller kraftig tilbake. Såleis er det ikkje sannsynleg at ein vil ivareta dei viktige økologiske funksjonane i naturtypa."* Fylkesmannen mener at tiltaket vil ha svært store negative konsekvenser for biologisk mangfold.

Rana kommune uttaler at fossesprøytsonen under Dunderforsen er betydelig, og at det er få urørte fossesprøytsoner tilbake i kommunen. I tillegg mener Rana kommune at det også for fremtiden er svært viktig å ta vare på det biologiske mangfoldet inntil/under en slik foss. Rana kommune vurderer tiltaket som sterkt negativt i forhold til biologisk mangfold.

NVE deler Fylkesmannens verdivurdering av de kartlagte hensynskrevende naturtypene og mener derfor at de påviste naturtypene har svært stor verdi. NVE deler også Fylkesmannens oppfatning av at de foreslåtte avbøtende tiltakene i den omsøkte søknaden ikke vil være tilstrekkelig til å opprettholde viktige økologiske funksjoner i fossesprøytsonene ved Dunderfors.

Norge har et internasjonalt ansvar for å ta vare på naturtypen kystgranskog, også kalt boreal regnskog. Naturtypen forekommer bl.a. ved fosser med jevn og høy vannføring og kan, som i dette tilfellet, overlappe fossesprutsoner. Boreal regnskog inneholder flere lavarter som har sine eneste eller viktigste voksesteder i denne skogtypen. Alle inngrep som resulterer i endrede fuktighetsforhold kan true naturtypen.

Vegetasjonstypen kalkskog er påvist innenfor tiltaksområdet og er også truet, men er ikke fuktavhengig og vil trolig ikke bli negativt påvirket av tiltaket. I tillegg er det påvist elvemosevegetasjon. Denne vegetasjonstypen er i følge søknaden truet, men dette stemmer ikke for Nordland. Elvemosevegetasjon er sårbar ovenfor kraftige reguleringsinngrep og tiltaket vil påvirke forekomsten negativt, enten ved at den utarmes, eller forsvinner helt fra området.

I 2006 ble fossesprøytsonen ved Dunderfossen undersøkt av fagfolk etter oppdrag fra NVE. Det ble ikke funnet rødlistearter. Moseundersøkelsen som ble gjennomført av søker ble utført i omtrent samme tidsrom. NVE mener at tiltaksområdet er godt undersøkt, og ut fra de registreringer som er gjort er vi av den oppfatning at strekningen har stor verdi når det gjelder forekomst av viktige natur- og vegetasjonstyper.

Ranaelva er nasjonalt laksevassdrag og Grøn fjellåga er et sidevassdrag til Ranaelva. Stortingsproposisjon 32 (2006-2007) sier at: *"Kraftutbygging som ikke har nevneverdig negativ betydning for laksen kan gjennomføres i nasjonale laksevassdrag."* Dunderfossen sperrer for oppgang av laks i Grøn fjellåga og NVE kan derfor ikke se at tiltaket vil medføre nevneverdig negativ betydning for villaksen, og heller ikke for annen fisk da strekningen som her berøres ikke er særlig egnet som oppholdssted.

NVE vurderer samlet tiltaket som sterkt negativt i forhold til biologisk mangfold fordi de foreslåtte avbøtende tiltakene i den omsøkte søknaden ikke vil være tilstrekkelig til å sikre at viktige økologiske funksjoner opprettholdes i fossesprøytsone. I St. meld. 8 (1999-2000) står bl.a. følgende: *"Leveområder for truede arter er spesielt verdifulle for å kunne opprettholde det biologiske mangfoldet, og må i særlig grad skjermes mot inngrep."* NVE mener tiltaket er i konflikt med den nasjonale målsettingen om å unngå tap av biologisk mangfold. Vi viser også til Olje- og energidepartementets retningslinjer for små vannkraftverk fra juni 2007. Her fremgår det at naturtyper som er vurdert som svært viktig, verdi A, skal tillegges stor verdi.

Landskap og friluftsliv

I følge søknaden fremstår ikke tiltaks- og influensområdet som urørt. Veien gjennom dalen er det største inngrepet. Den går på sørsiden av Grøn fjellåga og enkelte steder går veien ganske tett inntil vannstrengen, men mellom elva og veien er terrenget dekt av granskog. I tiltaksområdet er det utført hogst av gran på nordsiden av elva og hogstfeltet er i dag i hogstklasse II.

Søknaden beskriver dalsidene langs den berørte strekningen mellom Henrikfossen og Dunderfossen og ned til Ranaelva som bratte. Langs elvekanten er det partier med relativt flatt terreng. I overkant av Henrikfossen er elveløpet trangt og går i fast fjell. Det fossende vannet er et tydelig landskapselement i et trangt markert landskapsrom som dannes av skogkledde dalsider. Dunderfossen har større fall enn Henrikfossen og fossen er mer enn 20 meter bred. Sett nedenfra er Dunderfossen et enda tydeligere og vilt landskapselement enn Henrikfossen. Fossesprøyten nedstrøms er synlig og merkbar flere titalls meter nedenfor fossen ved stor vannføring. Dunderfossen er en lokal attraksjon og blir beskrevet som et "mini-Victoria Falls". De to fossene, da spesielt Dunderfossen, har i følge verdivurderingen i søknaden middels til stor verdi pga. elvas store bredde og rette kant i fossen.

Dunderfossen er ikke synlig fra verken jernbane eller vei. Henrikfossen kan sees fra Grøn fjelldalveien ovenfor fossen. For kjørende langs fylkesveg 357 er den kun synlig når man kommer fra Grøn fjelldalen og ser nedover elva.

Rana kommune uttaler i sin høringsuttalelse at selv om området ikke er urørt, vil en kraftutbygging bety et stort nytt inngrep i landskapet. Fylkesmannen i Nordland uttaler at tiltakets virkning på landskapet avhenger av restvannføringen. Det er kun i flomperioder om våren og høsten de vil være noe vannføring av betydning tilbake. Med vannføring tilsvarende alminnelig lavvannføring i elva, vurderer Fylkesmannen at tiltaket vil få store negative konsekvenser for landskapet. Nordland fylkeskommune deler ikke Rana kommune og Fylkesmannen i Nordland sitt syn på utbyggingen. Den mener at slipp av minstevannføring hele året og over alminnelig lavvannsføring sommerstid, vil ivareta landskapets opplevelsesverdi.

I tillegg til fylkeskommunens forslag til minstevannsføring, foreslår høringsuttalelsene til både Rana kommune og fylkeskommunen flere avbøtende tiltak ved en eventuell konsesjon. De avbøtende tiltakene som er foreslått er å flytte kraftstasjonen langt nærmere elva, og heller føre vannet tilbake til elva i rør, i stedet for å lede det ut gjennom en lang kanal fra kraftstasjonen. Kraftstasjonen bør også tilpasses omgivelsene i utforming og fargevalg. Under befaringen av tiltaks- og influensområdet var tiltakshaver imøtekomende i forhold til flytting av kraftstasjon og endring av kraftverkets utløpskanal. Slike tiltak er noe NVE kan vurdere som en del av detaljplangodkjenningen og er ikke avgjørende i vår vurdering.

Den høye slukeevnen til kraftverket, kombinert med at det kun er foreslått minstevannføring tilsvarende alminnelig lavvannføring i perioden 1. mai til 1. oktober, vil føre til en betydelig reduksjon i vannføringen på den berørte strekningen. NVE mener at for å ta vare på landskapets opplevelsesverdi og karakter, må minstevannføringen være meget høy fordi Dunderfossen er bred og har et markert fall.

I søknaden opplyses det at området er lite brukt til friluftsliv. Tiltaket berører ikke områder som er sikret som friluftslivsområder. Det finnes ikke merkede stier, men det går en sti ned til Dunderfossen. Det er noe jakt i området og fiske i elva. Kulpene benyttes til både fiske og bading.

I høringsuttalelsen til Grønffjelldal Ungdomslag og Grønffjelldal Grunneierlag kommer det frem at de er bekymret for elva, naturen, fiskeplassene og badekulpene. Disse uttaler at de er stolte av dalen sin og ønsker at flere skal bosette seg i området. De mener at det å ha naturen rett utenfor stuedøren er med på å gjøre området attraktivt og bidra til at kanskje flere vil bosette seg der. Fylkesmannen opplyser i sin høringsuttalelse at området er forholdsvis lite brukt til friluftsliv, men at Dunderfossen sannsynligvis blir oppsøkt jevnlig gjennom hele året. Fylkesmannen vurderer at tiltaket vil gi middels negative konsekvenser for friluftsliv. NVE mener at tiltaket vil få negative konsekvenser for det friluftsliv som utøves.

Reindrift

Verken Ildgruben Reinbeitedistrikt eller Reindriftsforvaltningen Nordland har spesielle merknader til denne saken. Reindriftsforvaltningen Nordland poengterer likevel at inngrep må ses i en større sammenheng, fordi selv om ett enkelt kraftverk ikke alltid utgjør de store forskjellene vil derimot summen av flere få store konsekvenser. NVE mener, i likhet med Ildgruben Reinbeitedistrikt og reindriftsforvaltningen, at dette prosjektet ikke vil få vesentlige konsekvenser for utøvelsen av reindriften.

Oppsummering

Tiltaket vil i følge søknaden føre til produksjon av 14,7 GWh ny årlig kraftproduksjon og søkerne vil trolig benytte lokale entreprenører. I forbindelse med drift av kraftverket vil det opprettes ei deltidsstilling.

Innenfor influens- og tiltaksområdet er det påvist rike naturtyper som kystgranskog og fossesprøytzone, samt rike vegetasjonstyper som kalkskog og høgstaudekog. Det er påvist to rødlistearter i fossesprøytsonen ved Dunderfossen og fossesprøytsonen har derfor A-verdi. Naturtypene fossesprøytzone og kystgranskog er definert som hensynskrevende. I hensynskrevende naturtyper skal viktige økologiske funksjoner opprettholdes. I tillegg skal leveområder til truede arter i særlig grad skjermes mot inngrep. Tiltaket vil med overveiende sannsynlighet føre til at fossesprøytsonens økologiske funksjoner ikke kan opprettholdes. NVE anser bygging av Grønffjellåga kraftverk som svært negativt for biologisk mangfold.

Det fossende vannet er et tydelig landskapselement i et trangt markert landskapsrom som dannes av skogkledde dalsider. Dunderforsen er en lokal attraksjon og blir beskrevet som et "mini-Victoria Falls". De to fossene, og da spesielt Dunderforsen, har middels til stor verdi pga. elvas store bredde og rette kant i fossen. Tiltaket vil føre til at fossenes kvaliteter som betydelige landskapselement forringes. Kun i flomperioder vil vannføringen være såpass høy at fossene blir visuelt fremtredende landskapselement. Tiltaket vil etter NVEs syn føre til store negative konsekvenser for landskapet.

Tiltaks- og influensområdet er av lokalbefolkningen noe brukt som friluftslivområde. Av Fylkesmannen er tiltaket vurdert som middels negativt for friluftsliv.

Tiltaket vil ikke få vesentlige konsekvenser for utøvelsen av reindriften. Vi er heller ikke kjent med andre allmenne interesser som i særlig grad blir berørt av tiltaket

NVEs konklusjon

NVE mener at bygging av Grønfjellåga kraftverk vil ha negative konsekvenser for to naturtyper av stor verdi, forringe landskapsbildet betydelig og påvirke en kjent forekomst av rødlistet moseart i kategori nær truet. Dette står etter vårt syn ikke i forhold til den kraftproduksjon som kraftverket vil gi, eller øvrige positive effekter av en utbygging. Kravet i vannressursloven § 25 er dermed ikke oppfylt. NVE gir ikke tillatelse til å bygge Grønnfjellåga kraftverk.

Andre merknader som i større grad gjelder avbøtende tiltak og lignende kommenteres ikke på grunn av NVEs konklusjon.